

Zrada a bezradnost

Téma citové manipulace v moravských premiérách

Režiséři Jan Mikulášek a Jan Antonín Pitínský inscenují světovou a českou literární klasiku. Jak rozdílné hodnotové horizonty ovlivňují jednání postav, jež spěje až k tragickým koncům?

TEREZA FRÝBERTOVÁ

První únorový víkend měly premiéru dvě zdánlivě odlišné inscenace: ostravské Divadlo Petra Bezruče uvedlo v režii Jana Mikuláška dramaturgickou knihu Emily Brontëové *Na větrné hůrce* (1847) a den poté ve Slovákém divadle v Uherském Hradišti poprvé hráli inscenaci románu Karla Václava Raisa *Kalibův zločin* (1892) v režii Jana Antonína Pitínského. V obou případech díla zobrazují důsledky manipulativního chování postav, ženoucího nejen je samé k záhubě. Rozdílnost v motivaci jednání se odvíjí od různých hodnot dvou uměleckých epoch, v nichž literární díla vznikla – Brontëovou zobrazená destruktivní touha po lásce a pomstě by pro Raisa o necelé půlstoletí později možná byla nepřiměřená. Většina jeho postav jedná na základě svých racionálních rozhodnutí a jejich cílem je získat hmotné zabezpečení nebo žít v souladu s vnitřním řádem obce.

Vyprávěním k rozkladu

Dramaturgyně Marta Ljubková a režisér Jan Mikulášek při dramaturgii románu o životě tří generací rodiny Earnshawů z *Větrné hůrky* a Lintonů z Drozdova zachovali část epických promluv chůvy Nelly, a divák tak získává možnost s odstupem posoudit scénické situace. Na *Větrné hůrce* neexistuje platný řád ani hodnoty jako čest, poctivost, ohleduplnost, tolerance. Aby se divák mohl zorientovat v emocionálně vypjatém příběhu, musí zobrazované dění konfrontovat s vlastním hodnotovým systémem. Kateřina Earnshawová, jejíž láska k nalezcovi Heathcliffovi ji zničí (stejně jako jeho láska k ní zničí všechny ostatní), je citově nevyrovnanou osobností, využívající přízně svých blízkých k manipulaci. Heathcliffa zradí svým rozhodnutím provdat se za slabošského a zdvořilého Edgara Lintona z Drozdova. Od toho okamžiku je Heathcliffovo jednání motivované jen touhou po pomstě.

V případě Raisova románu jsou základní hodnoty stanovené objektivním anonymním vyprávěčem. Z toho je zřejmé, jaké postavy se odklánějí od daných ideálů, jež jsou dány tradicí, zvyky, křesťanstvím, přírodou. Jednání postav se posuzuje ve vztahu k obci, která by měla být jejich ručitelem. Jak se později ukáže, tato základní premisa se stává neplatnou. Dobrácký starý mládenec Vojta Kaliba si pod tlakem svého přibuzenstva vezme mladičkou Karlu. Vyžení tak novou vejměnicí – dominantní tchyni, jejímž jediným cílem je zajistit sobě a své dceři pohodlné žití. Při jeho naplňování nerozeznává rozdíl mezi pravdou a lží, nerespektuje základní morální pravidla, zneužívá důvěřivosti a dobroty ostatních lidí.

Dramaturgicko-režijní koncepce Pitínského a dramaturgyně Ivy Šulajové na rozdíl od ostravské inscenace nenutí diváka předváděné analyzovat. Divák prožívá zobrazený rozklad Kalibovy osobnosti, zánik jeho snů a snah o lepší bytí, provázený tichým přihlížením obce. Mikulášek naproti tomu svou koncepcí podtrhl rozpolcenost postav a prostřednictvím monologů a vyprávění odkrývá jejich nitro. Postavy v některých situacích výrazně stylizuje a typizuje. To neplatí jen tehdy, jsou-li šťastné, jako například Kateřina Earnshawová a Heathcliff při svých dětských toulkách po vřesovištích. Tento pocit je ale v průběhu představení rozkládán.

Život jako roztočená káča

Destrukce charakterů a život bez vnitřních pravidel panující na *Větrné hůrce* se odráží také ve scénografickém zpracování Marka Cpina. Příběh se odehrává v neúrodné a nevkusné bílé místnosti asi ze sedmdesátých let 20. století, v níž jsou neuspořádaně rozestavené židle, stůl, televize a polstrovaná lavice. Na scéně se postupně objevuje několik

dalších nesourodých předmětů, sloužících jako atributy jednotlivých postav. Heathcliff svým přiborem imaginárně pojídá poraženého nepřítele, čímž je postava zároveň parodizována. Když sám umírá, posadí se na kraj jeviště, ostatní na něj lijí vodu a roztácejí pestré barevné dětské káči za každý jím zmařený život. Když se poslední z nich dotočí, příběh *Větrné hůrky* končí.

Oproti světu *Větrné hůrky*, kde postavy vnímají důsledky svých činů a vědomě míří ke smrti, jež získává spíše existenciální, než tragický rozměr, Pitínského inscenace pojímá *Kalibův zločin* jako uzavřené realistické drama, v němž nikdo není schopný nahlédnout své jednání a najít řešení zdánlivě bezvýhodné situace. Tragičnost příběhu, v němž zdeptaný Vojta po odhalení nevěry a lži zabije Karlu a poté sám zemře, režisér rozměňuje

herci. Každá z postav má svou vlastní, přesně vytvořenou podobu. Sylvii Krupanské jako Kateřině se podařilo přesně vystihnout její nespoutanost, sobeckost a ambivalentní lásku k Heathcliffovi v podání Tomáše Dastlíka. Ten adekvátně dotváří druhou část charakterově komplementární dvojice, je Kateřininým temným já. Jejich rozdílnost spočívá ve způsobu, jakým dosahují svých cílů – Heathcliff násilím a agresí, Kateřina psychologickou manipulací. Herecký ansámbl přesně pracuje s napětím, takže zobrazovaný příběh působí jako pomalu a nepřetržitě se přibližující obrovský kámen, který vše drtí.

Herecký styl uherskohradištské inscenace se od toho ostravského liší především tím, že postavy svým jednáním neodhalují skryté já, které by korigovalo jejich počínání.

Na *Větrné hůrce* v Divadle Petra Bezruče v Ostravě. Foto Tomáš Ruta

například přehnanými a synchronně prováděnými gesty některých postav, jež mají znázornit jejich bodrost a pospolitost, která však není upřímná. Paroduje tak žoviální chování a tyto komické prvky umocňují vyznění tragičnosti příběhu. Pitínský je (ve srovnání s Mikuláškem) v inscenaci „méně viditelným“ režisérem, díky němuž však obecnost zcela jasně nahlédne to podstatné.

Scénografka Jana Hauskrechtová zdůrazňuje rovnými liniemi a pravidelnými tvary řád příběhu *Kalibova zločinu* a hranice lidského bytí, jejichž překročení má – podle antických vzorů – fatální důsledky. Jeviště se dělí na dva hrací prostory: na bílou rozlehlou Kalibovu světnici, v níž stojí jen kamna, lavice, stůl a židle, a na veřejné prostranství, umístěné nad úrovní pokoje v zadní části jeviště. Dění v uzavřené světnici je neustále konfrontováno s okolním světem. Scéna, postavená z mnoha umělých materiálů a doplněná vycpaným hlídacím psem, ilustruje kýčovitou vesnickou idylku a je scénografickou paralelou k umělé vytvořeným hodnotám, prezentovaným obcí, která proklamuje, jak se má a nemá žít, co je správné a co není, ale sama se tím neřídí.

Zcizení a iluze

Ostravští zdůraznili nevyhnutelnou biologickou a sociální determinaci obsazením jednotlivých rolí rodičů a dětí stejnými

Tím nedochází ke zcizení diváckého prožitku jako v případě *Větrné hůrky*. V inscenaci téměř chybějí monology, všechny promluvy herci pronášejí k někomu jinému nebo v přítomnosti dalších postav. Vejměnice Boučková (Irena Vacková) a její dcera Karla (Jitka Josková) nedokážou důsledky své manipulace s Vojtou Kalibou (Tomáš Šulaj) a s jeho otcem (Pavel Majkus) správně posoudit proto, že nemají svědomí. Herci plně respektují text a všechny postavy se plynule a soustředěně vyvíjejí, což podporuje dramatické napětí.

V mnohém rozdílné inscenace však mají něco společného: zachycují, jak manipulující osobnosti zrazují a jak se manipulovaní stávají bezradnými za tichého přihlížení okolí. Oč jsou zobrazené příběhy v tomto ohledu jiné než ty naše současné?

Autorka je teatroložka.

Emily Brontëová: Na větrné hůrce. Dramaturgie Marta Ljubková, režie a hudba Jan Mikulášek, scénografie Marek Cpin. Divadlo Petra Bezruče, Ostrava. Premiéra 3. 2. 2012, psáno z reprízy 8. 2. 2012.

Karel Václav Raš: Kalibův zločin. Dramaturgie Iva Šulajová, režie Jan Antonín Pitínský, scéna Jana Hauskrechtová, kostýmy Eva Jiřikovská, hudba Tomáš Jeřábek. Slováké divadlo, Uherské Hradiště. Premiéra 4. 2. 2012, psáno z reprízy 9. 2. 2012.

E 15, Č. 1067, 15. 2. 2012, s. 22-23

Jan Mikulášek zbavil Větrnou hůrku sentimentality

► DIVADELNÍ RECENZE

Ladislav Vrchovský | Ostrava

Román Emily Brontëové *Na větrné hůrce* mnozí řadí do takzvané červené knihovny. Režisér Jan Mikulášek však ve slavném díle rozpoznal i hlubší rovnu osobních tragédií jednotlivých postav. Při své dramaturgii pro jeviště ostravského Divadla Petra Bezruče odstranil veškerý romantický a sentimentální balast a spojil s dramaturgyní Martou Ejbekovou vytvořil scénář o kořenech nenávisti a příčinách lidského neštěstí.

Výsledkem je temný obraz života bez lásky, bez ohleduplnosti, bez snahy o vzájemné porozumění, s jasným důrazem na zhoubné tendence naplňování vlastního cíle. Byť pouze naznačeno, přesto hlasitě zní i aktuální téma dneška: romská otázka, xenofobie a rasová nesnášenlivost.

Představení nemá přeštrávkou. Vše se rozjíždí jakoby zpomalně, úvod a vtažení diváka do děje je realizováno skrze vyprávění, při němž představitelé jednotlivých postav tu sedí, tu stojí u mikrofonu, a postupně přecházejí do situací a hereckého projevu. Některé přechody

Foto: Divadlo Petra Bezruče

z jedné do druhé roviny jsou však podobné výbuchům vášně, ať už jde o lásku, nenávist, nebo vražednou touhu.

Herecké výkony vysoké kvality odevzdávají všichni účinkující. Nalezenec Heathcliff v podání Tomáše Dastlíka děsí chladnou a plánovitou nenávistí, Sylvie Krupanská, která ztělesňuje obě Kateřiny, Heathcliffovu

první, jedinou a nenaplněnou lásku a posléze předmět jeho zášti, i její dceru, vytváří obraz nešťastného ženského

osudu zapříčineného vlastní nerozhodností. Podobně jako ona se do paměti diváka vryje Isabela Terezy Vilišové i Nelly Kateřiny Krejčí. Že ženské postavy jsou zde až na Heathcliffa výraznější, je dáno předlohou, ne rozdílem v herecké práci.

Výrazná stylizace. Režisér Jan Mikulášek posouvá představitel představitele hlavních rolí Tomáše Dastlíka a Sylvii Krupanskou k velmi netradičnímu pojetí herectví

Nutno zmínit ještě hudbu, kterou osobně Jan Mikulášek vybral s cílem pro atmosféru a gradaci.

Větrná hůrka ostravských Bezručů potvrzuje jedinečnost poetiky této scény v kontextu současného divadla. Kvality inscenace i herecké provedení opravňují k zařazení tohoto díla mezi kandidáty na inscenaci roku 2012.

Autor je spolupracovníkem redakce

► Emily Brontëová:
Na větrné hůrce
Divadlo Petra Bezruče
Ostrava
Režie: Jan Mikulášek
Hrají: Tomáš Dastlík,
Sylvie Krupanská
Premiéra: 3. února
Hodnocení: 90 %

Autorka: **Marta Harasimowicz**

CHYSTÁM SE ROZVRÁTIT STARÉ DOMY

Rozlehlá, nehostinná krajina severoanglického Yorkshiru. Neúrodnými vřesovišti zmítá vítr a nekonečné bouřky. Mezi bažinami jen zřídkakdy probleskne světlo osamocené lidské usedlosti. Příběh, který se zde odehraje, může být jen velmi klidný anebo velmi drásavý.

Tvorba sester Brontëových je řada k romantismu, v mnohém však vybočuje. V precizně konstruovaných příbězích jen těžko najdeme dobová klíše. Brutalita zobrazeného světa v ničem nepřipomíná přepjatost gotických románů. V hrdínech zahlédneme odraz typicky romantických archetypů, velmi obtížně je ovšem přiřadíme ke slovníkovým schémátům. Z díla Brontëových se rozhodně nejvíc vyjímá kniha *Na Větrné hůrce* od prostřední sestry Emily, jež byla vydána v roce 1847 a až v průběhu 20. století byla doceněna natolik, aby se dostala do literárního kánonu. S moderní scénickou adaptací díla se na začátku letošního roku vrátila do Divadla Petra Bezruče jeho někdejší čelní postava – režisér Jan Mikulášek.

VICHŘICE ZÁVODILA S HROMEM

Na Větrné hůrce je příběhem o nejkрутějších podobách lidské vášně. Osudová láska urozené Kateřiny Earnshawové a cikánského nalezence Heathcliffa se hluboce promítne do života zúčastněných postav i jejich potomků a nechá vystoupit na povrch nenávisť v jejich rozličných podobách. Brutalita prostupuje všechny mezilidské vztahy – ať už se jedná o soky, milence, nebo rodiče a děti.

Dramatizace Jana Mikuláška a Marty Ljubkové původně monumentálnější děj předlohy poněkud osekala. Za necelé dvě hodiny představení, jež se hraje bez přestávky, uvidíme shrnutí toho nejpodstatnějšího z knihy. Stejně jako

DOKUD JÁ ŽIJU, NEODPOČÍVEJ V POKOJI

Mikulášek a Ljubková zbavili *Na Větrné hůrce* veškerých stop sentimentality (patrných například v nejznámější filmové adaptaci knihy z roku 1992). Jestliže si ve svém díle, přes všechnu brutalitu, Brontëová pohrává se zavedenými schématy milostného příběhu, v Mikuláškově představení z nich zbyl jen suchý fabulární rámeček (navíc byl zcela odstraněn moment závěrečné katarze). Rozhodně však inscenace není jen sledem násilných obrázků. Napomáhají tomu vynikající herecké výkony: především Sylvie

v originále a romantické literatuře obecně, je zde patrný synkretismus různých literárních druhů a výrazových prostředků. Vyprávěcí (a to doslova – jednotliví herci se střídají u mikrofonu a čtou úryvky z knihy nebo převyprávují příběh) pasáže přecházejí v dialogy či nonverbální emotivní projevy, ty zas v lyrické scéně, založené na gestice a práci s rekvizitami. Synkretismus je znát i ve výpravě z dílny Marka Čpina: scénografie a kostýmy v sobě spojují zcela moderní i historizující prvky. Integrální částí knižní předlohy jsou i popisy přírody, jejíž stav souzní s citovým laděním postav a dokresluje jejich osudy. Nejinak se děje i v Mikuláškově inscenaci: pomocí jednoduchých postupů (krajina promítaná na televizní obrazovce, voda rozlévaná z PET lahví, rozhazování kostek ledu a jablek) se tvůrcům daří navodit dojem bezútešného chladu a vlhka.

Krupanské v roli obou Kateřin, Tomáše Dastlíka jako Heathcliffa a Hindleyho Lukáše Mělníka. Ostravské představení ovšem zaujme po více stránkách: Promyšlenou symbolikou, povedenou aktualizací jazyka či groteskně hravými inscenačními a choreografickými nápady (Heathcliff pojídající svou manželku Izabelu), jež připomenou nejúspěšnější Mikuláškovy inscenace. V neposlední řadě je třeba zmínit metatextuální využití písně *Wuthering Heights* od Kate Bush, která se v promítaném klipu nápadně podobá na pódiu právě nadšené trsající Kateřině. Jedinou slabinou inscenace se zdá být jistá monotónnost, kterou způsobuje poměrně výrazné množství statických scén a délka inscenace. I tak se ale *Na Větrné hůrce* dá považovat za jeden ze zatím nejzdařilejších počínů této sezóny. ■■■

Emily Brontëová: *Na Větrné hůrce*, premiéra 3. února 2012, Divadlo Petra Bezruče

11017 PROSTRAČ, Č. 395/19.4.2012, p. 26

Erupce agresivních vášní

Režisér **Jan Mikulášek** pro své experimenty rád vyhledává předlohy původně jevištní neurčené. Po oceňovaných brněnských titulech *Europeana*, *Nehádný půvab buržoazie* nebo *Trapná muka* uvedl v ostravském **Dívalde Petra Bezruče** (před časem mu šéfoval a soubor na jeho poetiku výborně „slyší“) scénickou verzi prózy **Emily Bronteové Na Větrné hůrce** (1847), na jejímž textu se podílela Marta Ljubková.

Vlastní úpravu slavného viktoriánského románu, vícekrát dramatizovaného a zfilmovaného, pojal s respektem ke kompozičně složitému klasickému příběhu, ale i s výrazně zesoučasňujícími akcenty: jako chronologicky propojovaný řetězec agresivního zla, gradujícího násilí a destruktivních vášní. Koření sice ve zrající osobní pomstychtivosti ponižovaného nalezence Heathcliffa (zlověstně netečný Tomáš Dastlík), avšak do charakteru romantického rozervance

se promítá rovněž obecnější, dnes aktuální problém rasové averze a existenciální vykořeněnosti. V sadisticky rafinované či opilecky primitivní krutosti si s ním nezadají ani další obyvatelé obou usedlostí, ztvárňovaní ve dvou generacích týmiž interprety (obě Kateřiny Sylvie

Krupanské, otec a syn Earnshawové Lukáše Melníka).

Sevěné nonstop nastudování, kde funkci původních vyprávěčů, drozdovského nájemce Lockwooda a hospodyně Nelly, přebírají u mikrofonu různé postavy, pracuje se silnou expresivitou i cynickým chladem. Marek Cpin zasazuje naturalistické akce herců v civilních kostýmech do nevábného, blíže neidentifikovaného interiéru s využívanou velkou televizí v pozadí a se zrcadlovou plochou, v níž se odrážejí i diváci. Nacházejí se tu rozličné předměty (jablko, plastové láhve s vodou, kovové dětské káči), vstupující do děje s funkcí atmosférotvornou (hučící fén coby porvy vichru) a symbolickou (plyšový medvídek namísto dítěte, kufr jako rakev).

Po Evženu Oněginovi, Třech sestřích a Divoké kachně vytvářejí Bezručovci další milník Mikuláškově uměleckého vývoje.

■ **Vít Závodský**, divadelní publicista

Foto Tomáš Rula

Také v případě scénické verze prózy Na Větrné hůrce sáhl režisér Jan Mikulášek po předloze jevištní původně neurčené

Bezruči zkrotili vichr z Větrné hůrky

6.2.12

Jiří P. Kříž

Od prohlášení za velká romantická témata sester Brontëových, z nichž Emily je autorkou jediného románu Na Větrné hůrce, až po cynické označení jejího díla za červenou knihovnu, vyjadřují vztah k tomu cennému odkazu kritici a čtenáři.

Není náhodné, že po Evě Tálkové, která v roce 1974 v brněnském Divadle Na provázku stvořila podle jejího díla Bouřlivé

výšiny, nacházejí k tématu čas od času cestu i další experimentátoři.

Do ringu vrací ale Na Větrné hůrce rozhodným gestem teprve Jan Mikulášek v ostravském Divadle Petra Bezruče, které s jeho inscenací zahájilo provoz v rekonstruovaných prostorách.

Slovo, gesto, grimasa, choreografické repetice němých výkřiků fázují vyjádření nálady, činu, ale třeba i násilí a smrti. To všechno umocnilo příběh Emily

Brontëové v řádu uměleckého Mikuláškova vidění světa a vyjadřování rozporuplných pocitů jeho tvůrčí generace přihlížející stále znepokojeněji konci civilizace a lidství.

Proto režisér akcentoval postavu Heathcliffa (Tomáš Dastlík) v jakémsi až archetypálním obrazu násilí, bezcitu, zla, jehož původ hledíme v odstrkovanosti přehlíženého tvora, kterého osud předurčil k asociálnímu vnímání světa. Z romantického hrdiny vy-

tvořil Mikulášek existenciálního štvance.

V našich časech rozumíme takovému prototypu bastarda lépe než rozervaným motivacím pomstychtivé ublíženosti. Heathcliff je přece plno ve stále frustrovanější společnosti i ve vřesovištích partajní politiky.

Větší sílu a odolnost přisuzuje autor inscenace ve shodě s autorkou fatálním ženám, zastoupeným Na Větrné hůrce Kateřinou Earnshawovou (Sylvie Krupan-

ská) a Isabelou Lintonovou (Tereza Vilišová). Výkony to jsou uhrančivé.

Emily Brontëová: Na Větrné hůrce

Dramatizace Jan Mikulášek a Marta Ljubková. Režie a výběr hudby Jan Mikulášek. Premiéra 3. 2. v Divadle Petra Bezruče Ostrava.

Hodnocení

90 %

FOTO: TOMÁŠ RUTA

MILOSTNÝ TROJÚHELNÍK

Zleva Ondřej Brett jako slabošský Edgar, Sylvie Krupanská jako Kateřina a Tomáš Dastlík v roli Heathcliffa.

Ani náznak happy endu

Slavný milostný vztah Kateřiny a Heathcliffa ožívá od pátečního večera **V DIVADLE PETRA BEZRUČE**. Ostravská scéna se rozhodla nazkoušet inscenaci Na Větrné hůrce.

ZUZANA DRTILOVÁ

Zpracováním románu britské autorky Emily Brontëové (1818–1848) divadlo navazuje na linii klasických titulů, která před pěti lety začala uvedením Puškinova Evžena Oněgina. „Větrná hůrka je podle mě skvělým protilehem pro lidi, kteří rádi podléhají iluzi, že v minulosti se žilo lépe, že k sobě lidé byli ohleduplnější a že umění nebylo plné násilí a beznaděje. Protože tento starý román tuhle iluzi dokonale vyvrací,“ říká režisér Jan Mikulášek o předloze, kterou divadla inscenují jen velmi výjimečně. „Pro ty, kteří knihu nečetli, je to text příliš sentimentální, pro ty, kteří ji četli, jde o text příliš otevřený, hrubý a neutěšený,“ vysvětluje nezájem o tragický dramatický příběh režiséra.

Kam vede sobectví

O inscenaci vracející se do starých časů však nemůže být řeč – starobyklý retrospektivní rámec příběhu tvůrci odstranili. „Trochu nás děsil ten velký časový záběr a to, že vyprávíme osud vlastní dvou generací. Chvilí jsem myslel, že půjdou zdramatizovat jen první dvě třetiny románu. Ale nakonec

nás zaujalo téma, že děti ‚zdrárně‘ pokračují v tom, co načali jejich rodiče, takže jsme ten princip dvou generací neopustili. Je to zajímavé i v tom, že někteří herci hrají své vlastní děti. V rámci dnešního populárního pesimistického náhledu na realitu jsme vynechali náznak happy endu. Na ten už dnes nikdo nevěří,“ konstatuje Mikulášek a dodává, že jinak jde o velmi současný příběh.

„Je to vyprávění o lidech, kteří jsou stravováni svým egoismem, svými vlastními emocemi, svým bezbřehým sobectvím. A když už k někomu cítí něco víc než k sobě, tak je to vašeň, která je slepá a zničující,“ vysvětluje režisér. Východiskem z toho marasmu je podle něj uvědomit si, že jediný smysluplný vztah k životu je ten, který nás vede k poznání a uznání druhých.

„Velmi silně se nám tam taky rýsuje osud ‚nepřizpůsobivého‘ člověka, který je – i svým vlastním přičiněním – odsunut na okraj společnosti a který nakonec vnitřně ustne v pocitu, že ho všichni nenávidí a že nikdy nebude součástí komunity, ve které žije. A proto se mstí,“ upozorňuje režisér na důležitý nadčasový motiv.

Kdo by čekal, že jej představení vezme na temná romantická vřesoviště známá z románu, bude asi zklamaný – inscenace je zasazená do divadelní zkušebny. „Takové, jakou můžete najít skoro v každém divadle. Odporné dveře, zrcadlo, linoleum, televize, kazeták, špatný vzduch. To jsou prostory, ve kterých jsme většinu zkoušení zavření; a v takovýchto odosobně-

ných a odporných místech máme zkoušet něco, při čem se má lidem tajit dech. Je to směšné a kouzelné a trapné. Chtěli jsme vytvořit scénický prostor, který nebude zatěžkaný žádnými pseudointelektuálními asociacemi, žádnou plochou ilustrací, ale prostor, který má v sobě hravost,“ říká režisér.

Tradice je podezřelá

A upozorňuje, že půdorys inscenace je vlastně v něčem punkový. „Nebo divoký, chcete-li. Nabízí se otázka, co by v případě Hůrky vlastně znamenalo tradiční pojetí. Myslíme-li tím, že jde o maximální věrnost předloze, tak by před vámi defiloval zástup agresivních a vyšínutých postav, atmosféra strachu, úzkosti a samoty, situace plné násilí, citového vydírání, slabošství a vzteku. Já tady vidím jakýsi zárodek coolness dramatiky. V zásadě se ale děje pravý opak, například filmy, které se tváří, že jsou věrným obrazem předlohy, vynechávají pasáže, které se jako by nehodí do zidealizované představy o románu, a akcentují líbivé motivy, tady třeba obraz věčné lásky, a tváří se, že jde o tradiční a věrné pojetí.“

Jan Mikulášek je nejen režisérem inscenace, ale spolu s Martou Ljubkovou také spoluautorem dramaturgie. A jejich přístup objasňuje slovy: „Kdo se na divadle sám příliš často ohání slovem tradice, je mi vždycky něčím podezřelý. Já bych chtěl, abychom zachovali věrnost románu, a to právě tím, že ta nejnepříjemnější místa nevynecháme.“

zuzana.drtilova@mfdnes.cz